

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50. D
ČETVRTGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2. D.

Cilj i sredstva

Piše dr. Julije Dohany.

„U širokoj se oranici svijeta nije nikada uzalud sijalo sjeme istine.“

(Whittier.)

Pune života i naširoko struje životne energije u debatama, koje hoće da pripreme kongres.

U taborima starih cijonista i mladih, »radničkih stranaka« i klacijonista nazvanih »buržujskim« probudila se snažna volja, da na ovom kongresu afirmiraju svoju snagu i svoje misli.

U krugovima »stancijonista« (to će reći »gradjanskih« cijonista), koje je u ovom listu naša dobra omladina sa mladenačkim jurišem odozgo nazvala sporim buržujima nastala je berlinska »konferencijona zajednica« jedne »radikalne« cijonističke grupe, a u istim se krugovima rodila još radikalnija »aktivistička« - revizijonistička grupa.

A posvuda se nalaze mnogi, koji na sve ove snažne izričaje odgovaraju sa jedne strane malodušnim pesimizmom, da je nepolitički i škodljivo kad se govori o političkim zahtjevima i ciljevima, koji se danas ne mogu postići i da je štetno riskirati dobrohotnost i sklonost britanske vlade energičnim nastupom, jer i onako ne raspoložemo praktičnim sredstvima sile i moći.

Sa druge strane kažu grupe, koje praktično misle, da je rad sve, da će radnik izgraditi solidarnost i da će atmosfera rada podići mostove.

»Radikalna cijonistička grupa« nastavlja zapravo ondje, gdje je »demokratska frakcija« posljednjega kongresa prekinula svoj rad. Poziv na borbu, koji ih je udružio jest oštar i odlučan slav protiv toga, da se uloga Jewish Agency, koju je dosada vršila Cijonistička Organizacija prepusti Agency, koja se ne kontrolira i koja se do polovice rekrutira u cijonistima. Starom bojnom zovu demokratske partije dodaje današnja grupa na svim područjima cijonističkog života intransigentniju notu, intransigentnije shvaćanje nacionalnih zadaća, povraćanje težišta cijonističkoga rada od isključivoga radnog područja izgradnje zemlje na svijesću o cilju prodahnutu odgoju i preradbu židovstva i izvan Palestine za nacionalnu renesansu i jedinstvo. Oni traže određenije objavljivanje nacionalne volje i prema okolini nežidovskoga svijeta, Savezu Naroda i mandatarnoj vlasti.

U pokretu radikalne grupe i revizijonista ima zajednička zdrava jezgra i zajednička greška.

Obadva izvira iz svijesti i osjećaja, da se optimizam obzirom na političke i administrativne prilike u Palestini to manje može da gaji kao u nekom stadiju sumračja, što više djelo danomice raste. Što više židovski život u zemlji postaje zbiljom, to se više i jače

osjeća nedostatak, da izričaj Balfourove deklaracije i mandata: »židovska nacionalna domaja u Palestini«, sada, kad ova domaja od dana u dan postaje aktivan i pasivan predmet zemlje, koja se razvija, sve nužnije treba da se pozitivno i jasno opiše.

Ja vidim u svim pokretima, člancima i grupacijama, gdje se u njima očituje osjećaj, da se ne može dalje mimo da promatra i podnosi, da pojedina sklona ili nesklona engleska ili palestinska vlada ili štaviše autonomna arapska većina može da određuje dokle će Palestina za Židove biti »nacionalna«, a dokle »domaja«.

Ovdje se stavlja zahtjev za državnom suverenosti, ondje za političkom autonomijom, oba tabora ratuju, a velik dio cijonista stoji kod toga postrance i mirno sluša te debate, jer u tome vidi tek nešto teoretsko.

Dok Jabotinskijeva grupa brodi prema »Židovskoj državi«, a radikalna grupa uopće jasno ne izriče do kojih granica ona zapravo hoće da ide u političkom osiguranju našega djela, ustanovio je Hans Kohn u posljednjem broju »Selbstwehra« u negativnom smjeru barem jasno granice, kod kojih se oficijelna cijonistička politika dijeli od revizijonističkoga programa. Prema njegovim konstatacijama teže revizijonisti za postignućem židovske države, a sva druga nastojanja polaze naprotiv samo za tim, da se osigura apsolutno slobodan, nacionalan razvitak u zemlji i to prema formuliranju Hans Kohna za izgradnjom nacionalitetne države uz apsolutnu jednakost obadviju priznatih nacija, arapske i židovske.

Hans Kohn se poziva na zaključak 12. cijonističkog kongresa, koji je to već izrekao.

Prije nego što ću da predjem na fakličnu jezgru političkoga pitanja, hoću za one, koji drže, da živi boj oko cijonističke politike imade za velike židovske mase, one Židove, što »ne govore, nego rade« tek teoretsku važnost, da spomenem samo dva događaja posljednjih dana:

U Jerusolimu su dva židovska člana gradskog vijeća pred nekoliko dana položila svoje mandate, jer nijesu mogli postići ni to, da se kod grada namjesti i samo jedan židovski sekretar (a da kod policije u Jerusolimu vlada protužidovski duh i da se židovski policajci draže i potišću sve dok ih se ne izgura, poznato je prema mnogim saopćenjima). Drugi događaj posljednjih dana jest, što je policija prilikom rođendana engleskoga kralja uklonila židovske barjake, štaviše i sa zgrade Egzekutive, opravdavajući to tvrdnjom, da je židovski barjak zabranjena inozemna zastava.

Omladini i radništvu služi na čast, da rad čine centralnim životnim problemom i jedinim principom zemljoradnje i da su čistoćom svoga rada tako duboko prožeti, te drže nemogućim, da ne bi u velikom moru mržnje

himnom rada, koju pjevaju, mogli trgnuti za sobom i arapski radni narod.

Prema njihovom mišljenju ostal će ovakovi događaji, kao što su ona dva gore spomenuta događaja — kojima su se slični, prema pisanju i crtanju »Doar Hajoma« i drugih dešavali uvelike i neprestano za režima Herberta Samuela — nevažni u atmosferi zajedničkoga rada arapskoga i židovskoga naroda. Upravo zbog toga veli radna mladež, da na njenoj strani postoji desintereselement obzirom na sva pitanja izuzevši principe izgradnje, rada.

U tome je velika bludnja. Ovakovi slučajevi dokazuju, da nije još priznat ni princip slobodne nacionalitetne države, a kamo li proveden. Da naši halucini mogu doduše da grade vrtno gradove i cvaluće kolonije, ali da sigurnost njihove egzistence i slobodan razvitak nacionalnoga života sa svim njegovim moralnim i materijalnim interesima još nikako nijesu zajamčeni i da ih mandatarna vlast još tako malo u zemlji štiti, te arapski gradonačelnik kadgod može nesmetano da zapriječi, da se ovaj nacionalni život ne bi usudio u javnost ili pače da ne ima riječ u upravi grada.

Ništa ne pokazuje bolje nego upravo ovo pitanje, da židovski narod u galutu i njegova organizacija i jedina reprezentacija, kongres, moraju da stvore sigurnosti za zemljoradnju, političke preduvjete i da odrede velike principe zemljoradnje i da se u tim pitanjima mora da razvije željezna volja. Ne može da bude, da postoji tako reći desintereselement u životnim pitanjima, jer ima federacija, koje praktične razlike u radu u samoj zemlji ne će samo da unose u organizaciju i reprezentancu i da ih samo rasprave, nego nagone na cijepanje i oduzimanje velikih snaga, na štetu izgradjenja iake i jedinstvene volje cijonističkoga galutskoga židovstva. Halucini ondje na polju inkorporiraju svojim životom princip rada, koji održaje naciju i gradi temelje zemlji. Oni ne će da napuste taj princip rada. A sve cijonističko židovstvo osjeća i na svim je kongresima izreklo, da rad, zemljište mora da bude glavni princip izgradnje. Zbog toga je neopravdano, da se kongresu, koji mora da omogući i osigurava rad, upravo u najznačajnijim gorućim pitanjima otme snaga jedinstvenoga izričaja volje i da se snaga vlastite propagande ne stavi na raspolaganje, jer se misli, da se posebnim šekelom i naročitim federacijama može bolje služiti vlastitim principima u užem okviru vlastite grupe, nego unošenjem sve snage sumišljeničke, »intransigentne« omladine i radništva, nesamo u njihova specijalna pitanja nego u sva zajednička pitanja, u redove svih cijonista.

A sada hoću da se odavle vratim političkom pitanju.

Ja vidim zdravu jezgru obadviju novih pokreta u tome, što oni otvoreno i odvažno izriču osjećaj, da se nešto mora da zbude, te bi se djelo koje danomice raste zaštitilo od slučajeva blize i dalje budućnosti.

Nedostatak ovih pokreta, a i svega stava i oficijelne cionističke politike za posljednjih godina vidim u tome, što još nije konstatovano i glasno izrečeno, daje za sticanje pristasa za cionističku ideju bila dovoljna priznaja velikoga principa židovske narodne domaje bez svakog počinjelog pravnog odredjenja.

A sada, kad sva cionistička javnost odjekuje od zova, da su sada životna pitanja metodi i problemi provedbe izgradnje, u isto vrijeme kreće se politička debata još uvijek u općenitosti, kao da se radi o sticanju pristasa za jednu ideju.

A danas se radi o nečem posve drugačijem. Radi se već o tome, kako da se živa židovska zajednica, koja postoji i koja danomice raste (uključujući u javan zakonom uređen život zemlje, s kojim pravima i dužnostima i koja prava i dužnosti imade prema njoj mandatarna vlast, a koja imadu Arapi i židovski narod prema njoj.

Posvema je netačno, što je na primjer pred neki dan pisao dr. Margulies, da bi bilo krivo zauzeti neki stav prema arapskom problemu, a sve zbog osjećaja, da je u osjetljivim pitanjima najbolje da se sve prepusti naravnom razvitku stvari i da se ne diraju ranjive stvari. Tako postupa provincijalni liječnik s bolesnicima, dok im se ne dade prilika da dodju do operatera, koji onda bezobzirnim nožem dira u bolesne dijelove.

Ulogu kongresa u pitanju položaja židovskoga naroda u zemlji, prema vladi i prema zemlji, zamišljaju si gotovo svi pisci članaka tako, da će ovaj kongres u nekom smjeru, već prema njihovom shvatanju izreći enuncijacije, istaći neko stajalište, a ovo treba onda da zastupa Egzekutiva prema engleskoj i, što je zapravo isto, palestinskoj vladi i prema Arapima.

Tako na primjer očekuju svi, izuzevši revizioniste, da će kongres opet po toliki i toliko puta izreći, da mi želimo bratski odnos s Arapima. Revizionisti, djelomično i radikalni stavljaju pojedine konkretne zahtjeve, koje treba da izrekne kongres obzirom na imigraciju, utjecaj na upravu zemlje itd. Sve su to pojedinačni konkretni zahtjevi bez nekog zajedničkog pravnog temeljnog principa. Jedni vide jedno kao logičnu posljednicu principa nacionalne domaje, a drugi drugo.

Engleska vlada smatra dakako s jedne strane, a Arapi drže s druge strane opet nešto drugo kao konzekvencu nacionalne domaje.

Zbog čega biva, da se ni s jedne strane ne mogu staviti zahtjevi, koje bi svatko bez prigovora morao prihvatiti, kao nepobitnu pravnu posljednicu nacionalne domaje. Zbog čega biva, da se čitav taj kompleks pitanja može slobodno da rješava prema diskrecionarnom shvatanju engleske vlade, to će reći prema shvatanju, koje se ravna razlozima shodnosti i oportunizma, političkim i praktičnim obzirima?

Zbog toga, što je mandat za Palestinu ustanovio samo priznanje principa kao ploda dugih bojeva i teškoća, naša je zadaća i zadaća cionističkoga kongresa, da mjesto teoretičkih izjava prijateljstva i ljubavi, izradi jurističku formu i Savezu Naroda i mandatarnoj vlasti preda dovršeni zakonski prijedlog, koji će odrediti, što u sva-

koj zemlji određuju ili u sva zemlje ili zakoni političkoga sadržaja, koji su priznati kao osnovni zakoni. Pitanje, kako se u jednoj zemlji narod, a kamo li više naroda ili štaviše narod koji se nanovo smještava, uvrštava u život zemlje, nije se nigdje na svijetu riješilo principijelnom izjavom: »ovaj je narod u zemlji slobodan i imade pravo, da si ovdje gradi domaju«. To je mogao da bude samo veliki povijesni izričaj, koji su izvojšili i dali politički. Kao što financijeri kažu (dakako suviše jednostrano), da su politički izvršili mnogošta velika, ali sada treba da financijere pripuste radu, tako se može s nekim pravom konstatovati, da juristi nijesu izgradili za život djela politika kod izvojštenja velikoga principa, unatoč gorućim i teškim sudbonosnim zahtjevima života u Erec Jisraelu.

Hoću da se jasnije izrazim. U Engleskoj vode neki veliki konzervativni i antisemitski listovi propagandu protiv nas, a isto to čine i Arapi i unatoč svim izjavama prijateljstva i ljubavi naših kongresa, tvrde oni da mi sužavamo prava Arapa, da hoćemo da budemo jedini gospodari u zemlji i da hoćemo postići većinu. Lord Amery se je požurio da umiri Arape, da mi ne ćemo nikada postići većinu u zemlji. Jabotinsky pita s pravom (da zasada meritorno ne raspravim njegovo stajalište), da li zaista nije dopušteno židovskom narodu, da nastoji postići većinu u Palestini?

Umjesto postupka dosadanih kongresa držim da je najplemenitija i najnužnija zadaća ovoga kongresa, da izradi jasan projekt ustava i uprave zemlje, da ga predloži Savezu Naroda i mandatarnoj vlasti, u kojem će židovski narod dobiti fiksirano odredjenje o svojim pravima i dužnostima u Erec Jisraelu, kao ravnopravna nacija uz jednaku arapsku naciju bez obzira na većinu ili manjinu. Prema tom projektu, ovom internacionalnom zakonskom prijedlogu, u kojem se na primjer ustanovljuje državno uređenje poput državne konstrukcije Švicarske, isključivši princip većine i manjine, uopće ona uredba, koju većina kongresa prihvati — prema tom projektu ne bi po mom mišljenju bila tek dana mogućnost, da se zauvijek ukloni nesigurnost obzirom na prava i dužnosti našega naroda u zemlji, nego se jednostavno svijetu ne bi mogle više da pričaju razbojničke pripovijesti o progomu i pljački Arapa i na mjesto neprestano repetiranog jednostranog snubljenja jednoga naroda za prijateljstvo drugoga stavila bise dostojnija platforma.

Engleskoj vladi ne bijaše nužno, a ona ne će trebati ni u buduće, da se u stvari lojalno i prijateljski sklona joj židovskoga naroda naročito trudi, da ustanovi medjusobna prava i dužnosti. Arapi se negativno ponose prema svim zahtjevima židovskoga naroda za pravom. Od nas samo treba da poteče inicijativa, odvažna inicijativa širokih pogleda i u pojedinostima umjerena, a u temeljnim principima intransigentna, da se na mjesto potpunog bezakonja i bespravlja, postave pravne norme obvezatne za obadvije stranke.

Ako je naš bitak u Palestini princip, koji se ima internacionalno garantovati, onda spada i pravno osiguranje toga bitka u internacionalno pravo, a ne u diskrecionarne odredbe pojedine vlade. A ako naši prijedlozi budu odasah duhom pravde i čudoredja, kao i sav naš pokret, naići će i na internacionalnu priznaju.

Tko misli, da u nas nema moći, da smo

prestali da svakako izvojštimo internacionalnu priznaju naših prava, tome neka budu pred očima riječi mota ovoga članka i nauik Romain Rollanda, da riječi polaze svojim putevima i da će s vremenom, ako u njima imade morala, duha i prava, doći do vlasti.

Cionistički je pokret kao i mnogi drugi veliki pokret našega vremena nastao iz »nepraktičnih« snova, a danas »radosni potomci samo tresu stabla«, kojih su riječne mladice bili zasadili srčani sanjari. Kad bi u velikim stvarima bio odlučan praktičan uspjeh od danas ili sutra, nikad ne bi ljudstvo uznapredovalo, nikad ne bi cionizam postao životom realnošću.

Pa ako odmah praktički i ne prodremo treba da se odvažimo na velike stvari, jer i ovdje vrijede riječi Jaurresa, koje je rekao o socijalističkom pokretu: »Naš pokret ima pred ostalima tu prednost, da nas vodi svijetli ideal i dajući toplinu prenosi nas snagom oduševljenja preko teškoća borbe u svakidašnjici«.

Predlog zakona o verskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima

Mnogo kasnije, no što je broj 23. »Židova« od 28. maja o. g. i broj 25. od 12. juna o. g. donio članke gg. sarajevskog nadrabina dra. Morica Levija i prof. inž. Oskara Grofa pod naslovom »Sefardi i Aškenazi«, priredio sam opširniji prikaz projektiranoga zakona uz svoje mišljenje o samom predlogu.

Jer je pak drugi članak redakcija »Židova« popratila sa primjedbom, da je otvorila debatu o rečenom zakonskom projektu, e da naša javnost upozna stajalište istaknutih jevrejskih ličnosti o tom važnom pitanju, — prirodno o projektiranom zakonu, — promienio sam svoju prvobitnu osnovu.

Trebalo je naime izričito upozoriti i gg. pisce i redakciju, da se nalaze u jednoj golemoj bludnji.

Niti se po tim člancima može šira naša javnost upoznati sa stajalištem gg. pisaca o predlogu zakona, niti se s tim člancima otvara o njemu debata.

Otvorena je diskusija o jednom internom židovskom pitanju, ali ne o predlogu zakona o verskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima.

Sa židovsko - nacionalnoga gledišta povedena je diskusija svakako poželjna, ali je posve pogriješno i neumjesno, čini li se to u vezi sa projektiranim zakonom.

I nehotice pobudit će li članci u široj, u predlog zakona neupućenoj javnosti dojam, kao da ovaj riješava pitanje aškenastva i sefardstva.

A to ne stoji.

Niti stoji taj problem u izravnoj kakovoj vezi sa zakonskim projektom, mihi se predlog zakona s tim pitanjem bavi.

I upravo zbog toga, što se projektirani zakon, koliko se odnosi na židovske vjerske zajednice, nema posmatrati sa stajališta pojedinih internih židovskih problema, već isključivo sa gledišta odnosa židovstva, kao jedne vjerske i etničke cjeline, spram države i inih konfesija u državi, i jer debatu valja svesti na one momente, projektiranoga zakona, koji bi mogli da budu od odsudne važnosti po židovstvo kao jednu vjersku i etničku cjelinu, valjalo je da svoj prikaz redigram.

Spominjem to zbog toga, što je medjuo u broju 26. »Židova« od 19. juna o. g. i opet

pod naslovom »Sefardi i Aškenazi« izišao članak g. dr. Bene Steina, koji se, opravdano me saglašava sa načinom, kako je pod vidom debate o projektiranom zakonu povučena diskusija o internom jednom židovskom problemu, i u nadi, da će »Židov« donijeti opširan prikaz iz pozvanijeg pera, htio tek upozoriti, kako se ne bi smio tretirati izneseni problem.

Saglašujući se s ovim završetkom hoću tek da konstatujem, da taj moj prikaz ne arogira čast prikaza iz pozvanijeg pera, kojemu se dr. Beno Stein nada.

Stvari bit će mnogo posluženo, bude li se pozivu g. dra. Steina to pozvano pero odazvalo.

Ministarstvo Vera spremilo je »Predlog zakona o verskim zajednicama i njihovim međusobnim odnosima«.

Obrazloženje tomu zakonu nije mi poznato.

Potreba unifikacije zakona u tako važnom pitanju bio bi razlog opće prirode.

Koji su posebni razlozi potakli Ministarstvo Vera da iznese ovako izradjen »Predlog zakona« ne može se bez obrazloženja razabrati. O tome će nas uputiti parlamentarna rasprava.

Po materiji, što bi ga zakon o verskim zajednicama i njihovim međusobnim odnosima imao urediti, išao bi u red t. zv. administrativnih zakona.

Medjutlo sadržaje predloženi projekat paritija iz porodičnog i bračnog prava, ponavlja jur Ustavom zagarantovanu slobodu vjere i savjesti, pa bi se sa legislativne tehnike moglo da prigovori tomu predlogu.

No jer se nama ne radi o tome, i što je upravo pitanje t. zv. mješovitih brakova i pitanje djece iz takovih brakova u novije doba postalo vrlo aktuelno, a jer vjerojatno ne će tako brzo doći do unifikacije građanskog zakonika, koji će urediti i porodično i bračno pravo, možemo ovdje apstrahirati od navedenih, da tako rečem, estetskih nedostataka.

Smatrami mi predlog zakona čistim administrativnim zakonom, ili zakonom složenim iz područja upravnoga i privatnoga prava, zadatak mu nije i ne može da bude, da bez potreba društva revolucioniške dosadašnje društveno naziranje na predmet, što će ga zakon regulisati.

Svrha mu je, da u interesu državne uprave i društvenoga poretka, postojeće prilike, kako su se historijski razvijale i kako ih je zatekao, pravno uredi.

Na svom ću mjestu prikazati, koliko predlog zakona ipak uvadja nova načela.

Predloženom je zakonu svrha, da po istim temeljnim načelima uredi vjerske zajednice i njihove međusobne odnose, pa zato njegova naredjenja rješavaju principijelno ona pitanja, što su svim vjerskim zajednicama zajednička.

Do mom mišljenju bilo bi vrlo korisno, da se uporedo sa projektiranim zakonom donio i predlog zakona za pitanja, što su sopstvena pojedinim vjerskim zajednicama u obziru njihove unutrašnje organizacije.

Za židovsku vjersku zajednicu, koja je za udovoljenje svojih vjerskih i sa vjerskim načelima povezanih kulturnih i kulturno-socijalnih potreba stvorila i izgradila posebnu organizaciju, biva bogoštovna (vjeroispovjednu, crkveno-školsku) općinu, bio bi ovakav zakon vrlo poželjan, jer bi se tek iz ovakovog zakona u vezi sa projektiranim zakonom,

vidjelo koliko predlog zakona pogoduje razvitku bogoštovnih općina.

Zadaci današnje židovske općine vrlo su opsežni i gdje koje veće bogoštovne općine preuzele su u svoj djelokrug mnoge dužnosti, što bi deretile municipija i istu državu.

Nije ovdje mjesto ni vrijeme, da se o tome podrobnije govori.

Ali treba istaći, da o načinu unutrašnje organizacije bogoštovnih općina zavisi mogućnost udovoljenja gornjim potrebama.

Osnovice, bez kojih se ne može zamisliti ni uspješan rad u bogoštovnim općinama ni njihov razvitak jesu

prvo: jedna općina na jednom, zakonom određenom, teritoriju,

drugo: autonomija u svim predmetima njezinog djelokruga.

Prvi princip ne izlučuje ni malo slobode vjerovanja i javne manifestacije toga vjerovanja pristalicama stanovitog obreda, a drugi ne isključuje nadzora državne vlasti.

Jedinstvo općine znači materijalno i formalno jedinstvo raznih obreda naprama državnoj vlasti i inim konfesijama.

Ne taji se fakat, da danas imade unutar židovstva raznih grupacija, i što su bogoštovne općine veće, to su i grupacije češće.

No izvor tim grupacijama nije u različitom dogmatskom shvatanju ili dogmatskom tumačenju pojedinih vjerskih zasada ili propisa.

Razne grupacije posljedak su okoline, kulturnih i ekonomskih prilika, po kojima su Židovi živjeli u raznim državama, bilo trajnije, uslijed trpeljivosti okoline, bilo prolaznije uslijed čestih progona.

Diferencije, što se ispoljuju u vjerskom životu pojedinih grupacija, očituju se u strožoj opservaciji nekih vjerskih propisa, u načinu bogoslužjenja i konačno u izgovaranju i akcentuiranju liturgijskih djela.

Da se predusretne svim mogućim eventualnostima, treba otvoreno, iskreno i bez straha priznati, jer između Židova nema dogmatskih razlika ni različitog shvatanja načela samog vjerovanja, da je vjera jedna.

Nu izraz »obred« (ritus) nije posve ispravan, jer u principu židovska vjera ima jedan obred, jedan ritus.

Različiti je tek način, kako se taj obred vrši, ali u bitnosti ne mijenja na stvari, da li se liturgija recitira ili pjeva, da li se predaje u potpunoj ili skraćenoj formi, da li se pjeva a capella ili uz pratnju orgulja, da li se recituje u jednom ili drugom dijalektu.

Istaknuta činjenica već po sebi opravdava postulat jedne općine na jednom teritoriju.

Unutar te jedinstvene općine možemo da se prema gornjim kategorijama diferenciramo, dok nas ne će život nivelirati i unutar te jedinstvene općine treba da se vodi računa o raznim grupacijama.

Atomiziranje jedinstvene reprezentacije rušilo bi ne samo materijalne nego i moralne temelje židovstva.

Krivo shvaćena sloboda mora po vremenu da vodi do desorganizacije, jedinstvo općine daje snage, a po tom poletu i oduševljenja za rad u cilju realizovanja velikih, idealnih zadataka kulturnih i kulturno-socijalnih.

Uvjeren, da će se interna židovska pitanja riješiti unutar samoga židovstva evolutivno i bez vanjske prisile, pa respektujući historijske tvorevine i faktične činjenice, kako ih je raspravljani predlog zakona zatekao u našoj državi, ne mogu, ma da sam za apsolutno jedinstvo općine, od zakona zahtijevati, da na teritoriju, na kojem jur postoje

dvije organizovane bogoštovne općine, iste protiv njihove volje ujedini.

Prepuštam općinama samim da odluče o tom važnom pitanju.

Zahtijevam pak od zakona da a) omogućuje stopljenje više organizovanih općina u jednu,

b) i pro futuro da zabrani ostrivanje više općina na jednom, zakonom određenom teritoriju.

To je stvar zakona o uredjenju židovskih bogoštovnih općina.

Pripominjem, kad je Hrvatsko-slavonsko-dalmatinski sabor prihvatio zakon od 17. januara 1906. o vjeroispovjednim odnosima, on je već 7. februara 1906. donio i zakon o uredjenju izraelskih bogoštovnih općina.

Na temelju toga zakona evo već 20 godina u Hrvatskoj i Slavoniji važi načelo jedinstvenosti općine i historija općina u Hrvatskoj i Slavoniji od vremena toga zakona potvrđuje ispravnost po meni postavljenoga postulata.

Predlog zakona o verskim zajednicama i njihovim međusobnim verskim odnosima dijeli se u devet dijelova ovim redom:

- I. Sloboda vere i savesti čl. 1.—6.
- II. Verske organizacije čl. 7.—9.
- III. Autonomija verskih zajednica, državni nadzor i pomoć čl. 10.—22.
- IV. Verske službe i Verski organi čl. 23. do 32.
- V. Verski i državni praznici, Svečanosti, Konfesijska groblja čl. 33.—38.
- VI. Veroispovest dece čl. 39.—43.
- VII. Istupanje iz vere i prelaženje u drugu veru čl. 44.—50.
- VIII. Medjusobno bračno pravo čl. 51.—62.
- IX. Prelazna i zaključna naredjenja čl. 63. do 71.

I. Sloboda vere i savesti.

Zagarantujući saglasno s Ustavom potpunu slobodu ličnog vjerovanja i uživanja građanskih i državljanskih dužnosti nezavisno od pripadnosti jednoj vjerskoj konfesiji i nezavisno od religioznog naziranja pojedinaca (čl. 1.), ograničuje predloženi zakon tu slobodu ličnog vjerovanja u čl. 3. time, što se javno ispovijedanje vjere i pravo na vjersko udruživanje daje samo Ustavom usvojenim vjerama.

Pristalice Ustavom neusvojenih vjera ograničeni su na privatno ispovijedanje u domu i porodici, te ne mogu ni pod kojim vidom osnivati udruženja u vjerske svrhe.

Za Ustavom usvojene vjere ustanovljena je potpuna konfesijska jednakopravnost, koja involvira

pravnu jednakost sviju Ustavom usvojenih vjera u odnosu spram države,

jednakost građanskih i državljanskih prava i dužnosti pojedinih državljana bez obzira na vjersku pripadnost.

U skladu sa potpunom slobodom ličnog vjerovanja projektirani zakon perhorescira obligatnomu pripadnosti stanovitoj konfesiji. Po čl. 44. dopušteno je svakomu da nakon navršene 18. godine istupi iz vjere, a da istodobno ne predje u koju drugu vjeru.

Sankcionirana je dakle beskonesijonalnost.

Daljnja konsekvencija principa člana 1. o potpunoj slobodi ličnog vjerovanja jest naredjenje čl. 4., po kojemu se nitko ne može prisiliti, da javno ispovijeda ili da prisustvuje vjerskim aktima, obredima i svečanostima.

Samo u dane državnih praznika ili

prilikom državnih svečanosti mogu se lica, podvrgnuta očinskoj, tatarskoj ili vojnoj vlasti primorati, da prisustvuju vjerskim aktima, obredima i svečanostima, ali samo one vjere, kojoj ta lica pripadaju (čl. 2. stavka druga).

Ovo se naredjenje ne može smatrati negacijom slobode vjerovanja, jer se radi o čistom vjerskom aktu i jer se prisila vrši samo na lica, podčinjena određenoj disciplinskoj vlasti.

Jednako je logično, da se lica, koja ne pripadaju izvjesnoj konfesiji, ne mogu pridržati da prisustvuju vjerskim obredima, aktima i svečanostima, ni da što doprinose u vjerske njezine svrhe, alko ih ne veže realni teret ili privalno-pravna pogodba, čl. 5.

Poštujući u jednu ruku potpunu slobodu ličnog vjerovanja, a dajući u drugu ruku, da se pripadnici Ustavom usvojenih konfesija udružuju u vjerske svoje svrhe u jednu vjersku zajednicu naredjuje čl. 6. da starešine, službenici i uopće članovi jedne vjerske zajednice ne mogu da vrše obredne ni druge svećeničke poslove članovima druge vjere, alko ih nadležni svećenik ili službenik na takovo djelanje nije ovlastio ili alko im je vršenje tih poslova dopušteno po pravilima te druge vjere i bez naročitog ovlaštenja.

Protivno ovom izvršeni akt nema pravne vrijednosti.

U Ustavom usvojene vjere broji čl. 3. i »mojsijevce sefardskog i aškenaskog obreda«.

Iz ranije razloženoga moga stajališta o židovstvu ne saglašavam se sa nazivom »mojsijevci«, a pogotovo se ne slažem sa diferenciranjem sefardskog i aškenaskog obreda.

Predlažem stoga da se u članu 3 izmjeni naziv »mojsijevci sefardskog i aškenaskog obreda« u naziv »židovski« ili »jevrejski«.

Član 6, čini mi se, nije na pravom mjestu, spadao bi u IV. dio »Verski organi«.

No i manjkav je taj član.

Do nezvanom inovjerskom organu izvršeni akt nema pravne vrijednosti.

Do stranke može to da bude od neprijatnih posljedica, a da samoga službenika ili svećenika po predlogu zakona ne stižu ni kake štetne posljedice.

Protiv lica, što se nepovlasno unesu u obredne i svećeničke poslove članovima druge vjere, pogotovo alko se radi o aktima državno-pravnoga značaja, valjalo bi sankcionirati represalija.

II. Verske organizacije.

Ovaj dio sadržaje samo tri člana. Za židovsku je vjeru važan čl. 7., po kojemu se novo organizovanje kao i svaka promjena u njihovoj organizaciji podvrgava nadzoru i odobrenju Ministra Vera.

Time se ne uvadja ništa novo, jer su i do sada židovske bogoštovne općine padale pod nadzor državne vlasti, i jer je svaka promjena u njihovoj organizaciji zavisila od odobrenja državne vlasti.

Kako u židovskoj vjerskoj zajednici nema hijerarhijskog uredjenja, t. j. podložnosti i nadležnosti pojedinih vjerskih organa, to se član 8. i 9. ne tiče židovske vjerske zajednice, pa nema razloga, da se o njima posebiće govori.

(Nastavit će se).

Nahum Sokolov o aktuelnim palestinskim pitanjima

Predsjednik Cijonističke Egzekutive gospodin Nahum Sokolov stigao je nakon kraćega boravka u Rumunjskoj dne 15. juna u Varšavu. Ondje je dne 16. juna primio zastupnike židovske štampe, kojima je dao nekoliko izjava o palestinskim pitanjima. Sokolov je ponajprije demantovao glasine, da je njegov put u Poljsku u vezi sa posjetom Luciena Wolfa i sa poljsko-židovskim pregovorima za sporazum. On je za te glasine slučajno doznao u Rumunjskoj. Na njima nema ni jedna riječ istine. Dovedi se ga u Poljsku isključivo neki privatni motivi. On hoće da tu posjeti grobove svojih predaka i da se kraće vrijeme odmore u Otvočku. Zatim je Sokolov naročito naglasio, da su posvema krive i neispravne bojazni, koje se sa mnogih strana javljaju, da kolonijalni ministar Amery ne zauzima povoljan stav prema cijonizmu. Linija britanske politike se ne će mijenjati. Amery je pristaša Balfourove deklaracije, pa će ovom svom naziranjem podati izričaja u skoro vrijeme. Engleska želi održanje mira u Palestini, pa je obradovana nadasve povoljnim uspjesima židovske kolonizacije, a htje'la bi da i Arapi iskažu svoju priznaju toga djela. Mi smo vazda vjerovali u mogućnost židovsko-arapskoga sporazuma, a vjerujemo u nju i danas unatoč svem rovaranju Arapskoga Kongresa.

Isto su tako neosnovane alarmantne vijesti o tom, da se je situacija u Palestini pogoršala i da su ohladnili odnošaji prema Engleskoj. Nasuprot tim vijestima situacija u Palestini postaje svakoga dana sve to bolja, a Engleska, koja se dosada uvijek zadovoljavala izjavama sa naše strane, može sada da upozna i da procijeni židovski rad.

Obzirom na lorda Plumera izjavio je Sokolov: Radni period uprave Herberta Samuela je završen i sada počinje nova era. I u stvari imenovanja lorda Plumera kruže posvema neosnovane vijesti i bojazni. Žali se, što se engleska vlada nije posavjetovala sa Cijonističkom Organizacijom o nominiranju novoga Vrhovnoga Komesara, pa se što više govori, te se je britanska vlada ovim svojim postupkom ogriješila o mandat. Jest, istina je — rekao je Sokolov — Cijonistička je Organizacija bila iznenađjena ovim imenovanjem, ali o ogrešenju o mandat ne može ovdje da bude govora. U samom se mandatu nigdje ne govori o Vrhovnom Komesaru Palestine, a kamo li o saradnji sa Cijonističkom Organizacijom u slučaju imenovanja ovakovoga komesara. Tko poznaje engleske prilike, znać će, da se imenovanje Vrhovnoga Komesara vrši neovisno i od samoga parlamenta. Odluka u tom slučaju pada u najužem okviru kabineta. Lord Plumer je za nas neispisana hartija. Ne smije se lord Plumer unaprijed susretati ovakovim neosnovanim verzijama i predrasudama. Činjenica jest, da će on nastaviti politiku Herberta Samuela.

A zatim dalje alarmantne vijesti. Glasine o demisiji Normana Bentwicha ne odgovaraju faktima, a isto tako ne odgovaraju istini vijesti o skidanju židovskih barjaka. Nešto takova nije se desilo. Neki židovski trgovac, koji je na rođendan engleskoga kralja izvjesio židovsku i englesku zastavu, bio je pozvan od nekoga policajca, da skinje židovsku zastavu, a nato mu je trgovac odgovorio, da se i na kući Egzekutive vije židovski barjak. Sokolov je rekao, da svakoga može da uvjeri, te se židovski barjak nije skidao.

Predbacuje nam se, da zapuštamo Genf. To je naivan prigovor, jer težište Saveza Naroda ne leži u Genfu nego u glavnim gradovima raznih država. Delegati dolaze u Genf sa tačnim uputama svojih vlada. Naša politika mora da počiva na tom, da pojedine vlade predobijemo za nas u njihovu sjedištu, a ne tek u Genfu.

Nahum Sokolov se iza toga opet svratio na židovsko-arapske odnošaje i spomenuo nekoliko činjenica, koje dokazuju, da se je mnogošta obratilo na bolje. Zajednička demonstracija židovskih i arapskih radnika prigodom prvoga maja znači velik korak naprijed. Ali veću važnost imade zbližavanje zbog izgradjivanja zemlje. Tako doprinosi mnogo elektrifikacija Palestine udruživanju arapskih i židovskih interesa. Arapski inženjeri rade zajedno sa židovskima, a mi i uopće nastojimo, da Arape povučemo u židovski eko-

nomski život. Hoćemo da ih otrgnemo od njihove gospodarske pasivnosti, pa se nadamo, da ćemo ovako najprije doći do sporazuma.

A sada imigracija. Krije li četvrta alija zaista u sebi opasnosti, a naročito, kad preuzme karakter masa? Uistinu ona nikako nije takova, ali svaka imigracija imade dakako svoje dobre i loše strane. Jasno je, da rad nekadanjih »Luftmenscha« u Palestini nije onako znatan i veličan, kao rad hatuca u Emeku. Ali i rad ovih »Luftmenscha« jest dokaz židovske energije i spretnosti, a najbolji je izričaj toga Tel Aviv. Pripovijesti o budama sa »gazot« (sifoni) su veoma pretjerane. Imade dakako i u Palestini valjada još velik broj »Luftmenscha«, ali ako ne mogu da se nasele u Tel Avivu, odlaze u »Jablone« (poljoprivredno naselje hasida rabia iz Jablone), gdje se posvećuju zemljoradnji.

Obzirom na planirano proširenje Jewish Agency izjavio je Sokolov, da će iskoristiti priliku, da na kongresu izrekne svoje mišljenje u toj važnoj stvari. O tom pitanju objavljuje lavovski list »Chvila« razgovor sa Sokolovom, u kojem on izjavljuje, da je on za proširenje Jewish Agency, ali da se sada ne će da upušta u pojedinosti. Iz Amerike nijesu još stigle nikakve konkretne informacije, a isto tako i iz mnogih drugih zemalja. O pojedinostima bit će govora na narednoj sjednici Akcionoga Komiteja, koja će se održati dne 15. jula u Berlinu. Ali on može već sada da kaže, da je vrijeme za to, da se otvore vrata, uz rezervu, da Cijonistička Organizacija i dalje ima da zadrži svoju odlučnu ulogu. Izriču se neke bojazni, ali jedino do nas stoji, da ih uklonimo. Ne smijemo da zapadnemo u pesimizam, jer taj nije stvaralački. Naša snaga ovisi o tome, hoćemo li moći da Cijonističku Organizaciju brojčano i duhovno ojačamo i da je duhovno i moralno produbimo.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Sokolov u Varšavi. Dne 15. juna stigao je u Varšavu predsjednik Cijonističke Egzekutive Nahum Sokolov. Sokolov namjerava, da ostane u Varšavi nekoliko dana. Zastupnicima štampe je izjavio, da nikako ne misli da dira u tečaj poljsko židovskih rasprava.

Dosada su se prisustvu Sokolova održali u Varšavi dogovori Cijonističkoga Vrhovnoga Vijeća o cijonističkim pitanjima. Sokolov odlazi za koji dan u Berlin, gdje će da ostane sve do svršetka sjednice Akcionog Komiteja.

Zasjedanje Mandatarne Komisije Saveza Naroda. Dne 25. juna počinje u Genfu zasjedanje Mandatarne Komisije Saveza Naroda, koje će potrajati nekih četrnaest dana. Prema informacijama ITA nije isključeno, da će se ovdje eventualno tretirati i neka palestinska pitanja, kao na primjer prijedlog engleskog ministra za kolonije Amerya o podavanju naročitih povlastica za Palestinu, a i peticija palestinskih Arapa.

Sastanak lorda Plumera i Sir Herbert Samuela. H. Samuel odlazi iz Palestine dne 30. juna. Ponajprije će poći u London a ondajle otići će na oporavak u Tiro. Prema informacijama london. lista »Jewish Times« nastupit će lord Plumer svoju službu u Palestini tek u augustu a prije toga sastat će se sa Herbertom Samuelom u Tiro, da se s njime ponajgovori o problemima Palestine. U tom međuvremenu vršit će komesarsku službu novi sekretar Colonel Symes.

Svjetska konferenca Keren Kajemeta. Kao i dosada tako i ovu godinu saziva Keren Kajemet konferencu svojih vodećih saradnika u čitavom svijetu, koja će se održavati neposredno prije 14. kongresa. Konferenca, na koju su pozvani predsjednici i upravitelji pojedinih zemaljskih povjereništva KKL i sekretari najvažnijih zemaljskih povjereništva održat će se u Beču od 11. do 14. augusta.

Raspravit će se praktična pitanja propagande i budućaj djelatnost Kerena i kongresni problemi, koji tanginaju KKL.

Polu milijuna leja sabrali su književnici u Bukareštu za Keren Kajemet. Književnički dan za Keren Kajemet u Bukareštu donio je lijepu svotu od 500.000 leja (500 funti) za Geulat Haarec.

Velika skupština za Keren Hajesod u Parizu. Dne 11. juna održana je u velikom amfiteatru

Sorbone velika skupština, koju je priredio pariški ured za KH. i KKL. Skupštini je predsjedao sadašnji ministar prosvjete de Monzie. Za otvorenje skupštine svirala je glazba Marseljezu i Halkvu, koje je publika slušala stojeći. Kao prvi govornik govorio je poznati nacionalni ekonom Charles Gide, koji je prisustvovao otvorenju univerziteta u Jerusolimu, kojega je de Monzie, kad mu je podijelio riječ nazvao »svjedokom«. Gide je izjavio, da će on, koji ima da izrekne svoj iskaz kao svjedok, kazati potpunu istinu o Palestini. On je ondje vidio najljepšu omladinu svijeta. Cijonizam je najveći događaj za židovstvo od razorenja drugoga hrama. Govor profesora Gidea dojmio se je vanredno. Glavni govornik bio je advokat Corcos. Na kraju rekao je de Monzie, da on sada kao ministar gaji iste simpatije prema cijonizmu, koje je gajio kad je bio senator. On nije nijednoga časa oklijevao da primi poziv, da prisustvuje ovoj skupštini i da joj predsjedava.

Konferencija u Beču. Početkom augusta održat će se u Beču treća svjetska konferencija Cijonističke Socijalističke Partije (»Ceire Cijon«).

Pet a konferencija svesvjetske cijonističke radničke stranke »Hitahdut« održat će se u Beču sredinom augusta.

U drugoj polovici augusta održat će se u Beču konferencija židovskih inženjera. Konferencija će se baviti osnivanjem internacionalnoga saveza židovskih inženjera zbog uređenja utjecaja na tehničku izgradnju Palestine.

Iz Palestine

Broj Židova u Palestini. Sto postotni porast u 4 i po godine. Procjenom statističkoga odjeljenja palestinske Egzekutive broji židovsko pučanstvo Palestine 115.151 čovjeka. To znači, da je židovsko pučanstvo Palestine u 4 i po godine poraslo za 100% (Od januara 1920. do 31. maja 1925.).

Ova procjena bazira na podacima imigracionih i zdravstvenih ureda palestinske vlade. Čisti porast za svaku godinu ustanovio se je nakon što se je odbio broj onih Židova, koji su napustili Palestinu.

Drži se, da je godine 1914. bilo u Palestini 84 hiljade 600 Židova; uslijed emigracije i stradava-pučanstvo Palestine uslijed emigracije i stradavanja u ratu na 57.900 duša. Čisti prirast u narednim godinama bio je ovaj: krajem godine 1920. — 9.800 ljudi krajem god. 1921. — 9.900, krajem god. 1922. 7.712, krajem god. 1923. — 5.845 i krajem god. 1924. — 102.921, to jest broj je porasao godišnje za 13 posto a prema godini 1919. poskočio je za 78 procenata.

Prvih pet mjeseci 1925. godine pokazuju porast od 12.230 ljudi, pa je prema tomu krajem maja iznosio broj palestinskoga židovskog stanovništva 115.151.

Broj židovskih činovnika u Palestini. Na jedno pitanje u engleskoj dolnjoj kući izjavio je državni podsekretar Ormsby Gore, da je palestinska vlada u martu 1923. prema tada provedenoj statistici imala 2560 kvalificiranih činovnika. Od toga bijaše 1244 hrišćana, 678 Židova 632 muslimana.

Oprošno veče za Herberta Samuela. Upravitelj političkog departmana palestinske Egzekutive Colonel Kish priredio je dne 9. juna oprošno veče u čast Sir Herberta Samuela. U svom pozdravnom govoru iskazao je Colonel Kish osjećaje palestinskoga židovstva za Herberta Samuela. Sadašnji Vrhovni Komesar rekao je među ostalim, da će i dalje pratiti razvitak Palestine s potpunim interesom. 15. juna bio je svečani oprošni banket, koji su priredili Vaad Leumi i palestinska Egzekutiva.

Treće zasjedanje Asefat Hanivharim. Treća sesija Asefat Hanivharim započela je dne 15. juna u Jerusolimu. Dnevni red te sesije je ovaj:

Prva sjednica dne 15. juna: a) Djelovanje Vaad Leumija (Govor otvorenja), dr. J. Thon; b) o djelovanju Cijonističke Egzekutive, Col. Kish; c) izborni zakon; d) diskuzija i zaključci; izbor predsjedništva i komisija.

Druga sjednica: a) Nastavak diskusije; b) općinski zakon, Ben Cvi; diskuzija i zaključci.

Treća sjednica: a) Gospodarska pitanja, dr. A. Ruppin. b) diskuzija; c) alija i nad, Sprinzak; d) diskuzija.

Četvrta sjednica: a) Pitanja odgoja, Usiškin; b) diskuzija.

Peta sjednica: a) Jewish Agency, Vaad Leumi i Cijonistička Egzekutiva, dr. J. Thon; b) izvještaji raznih komisija.

Šesta sjednica: a) Zaključci; b) izbor Vaad Leumija; c) zaključni govor.

Debata na sjednici prvoga dana konference bila je vanredno živa. Radilo se o pitanju prava žene, kod kojega je naročito većina tražila, da se pitanje nasljedstva oduzme ispod kompetence rabinskih sudova i da se žena u nasljednom pravu učini jednakopravnom sa mužem. Na kraju je manjina napustila skupštinu (ortodoksní Aškenazi sa Mizrahijem, Jemeniti i jedan dio Sefarada), pa su se sastali uveče istoga dana, da održe odijeljenu sjednicu, gdje su se konstituirali kao »neovisna skupština«.

Odstup načelnika u Tel Avivu. U posljednjem broju javili smo neproverenu vijest o odstupu načelnika Tel Aviva gospodina Dizengova. Ta je vijest naknadno potvrđena. Razlog odstupu jest u tome, što je radnička frakcija u gradskom vijeću — nakon posljednjih izbora najjača frakcija u tom vijeću — tražila, da se mjesto sekretara dade pripadniku njihove frakcije i što je Dizengov taj zahtjev odbio.

Demisija g. Dizengova, veoma zaslužnoga načelnika za procvat Tel-Aviva urodila je opasnom krizom. Sve su se stranke u upravi grada složile u tome, da utječu na Dizengova, da povuče svoju demisiju. U tom je saradnjivala i sama radnička frakcija, koja je izjavila, da svojom kritikom nije htjela da potisne g. Dizengova sa mjesta načelnika. Pošto su se sve partije obvezale, da će omogućivati odvijanje rada u gradskom vijeću povukao je g. Dizengov svoju demisiju, pa je time kriza privremeno uklonjena.

Židovski članovi jerusolimske gradske uprave ostaju na svojim mjestima. Obadva člana židovske gradske uprave u Jerusolimu, koji su bili položili mandate zbog spora o otklonu hebrejskih protokola za sjednicu gradske uprave, izjavili su pristankom židovske općine, da će ostanu na svojim mjestima. Posredstvom guvernera distrikta u dovoljeno je djelomično židovskim zahtjevima.

Ekseesi policije na grobu Šimeona Hacadika. Jerusolimska policija nastjerala je brutalno masu od nekoliko hiljada Židova, koji su se 31. maja prema davnom običaju bili sakupili na grobu Šimeona Hacadika, jer su mnogi od pobožnih prisutnika klicali: »Samuel je naš otac, Palestina je naša otadžbina!«, »Da živi Balfour!«.

Pred nekoliko dana objavila je policija službeni komunikacij u kojoj se kuša da opravda postupak policije. Tu se kaže, da su se ondje isticale neke osobe koje su narušavale red, pa je policija s pravom nastupila, da raspusti ogromnu skupštinu i da je na silu rastjera. Dalje se saopćava, da će se protiv dviju osoba, koje su tom prilikom uapšene provesti sudbeni postupak.

Ovaj oficijelni prikaz pobudio je u jerusolimskih Židova vanredno ogorčenje. Prema općenitom sudu bio je postupak policije besprimjerno brutalan. Tukla je goloruka ljude tako, da je mnogo prisutnih zadobilo znaatne ozlijede. Zapovijed za ovakav postupak policije dali su distriktni komandant jerusolimske policije major Partridge i Mr. Lamont. U židovskim krugovima spominju se anarpske demonstracije za vrijeme Nebi Musa dana, u koje policija nije nikako dirala.

Palestinski nadrabinat uložio je kod Vrhovnog Komesara energičan protest protiv postupka policije.

Projekt željezničke linije Hajfa—Bajrut—Tripolis. U vezi sa projektima da se Hajfa učini centrom tranzitne trgovine između Mezopotamije i zapada studira se sada projekt željezničke linije od Tripolisa u Hajfu preko Bajruta. U tu svrhu bonavi sada u Jerusolimu zastupnik društva Leban željeznica. Jedan dio linije, od Hajfe prema Ras-el-Nakura na palestinsko-sirskoj granici, gradit će zajednički britanska i francuska društva a dio pruge od Ras-el-Nakura do Tripolisa gradit će sami francuzi. Od Tripolisa, koji leži neko 50 milja sjeverno od Bajruta imade dobra veza preko Homsa i Alepa sa čitavom Mezopotamijom, tako da će produkti iz Mezopotamije polaziti za zapad preko Hajfe.

Prometni stručnjaci su mišljenja, da će Hajfa biti doskora glavnim posredničkim trgovačkim mjestom između istoka i zapada i zauzet će rang, za koji se mišlilo, da će ga imati glavne tačke Bagdatske željeznice.

Keren Kajemet povećava stare kolonije. Prema izvještaju KKL za 14. kongres kupio je Keren Kajemet 7000 dunama zemljišta za proširenje starijih kolonija. Najveća od tih kupnja provedena je za koloniju Nes Cijona u Judeji. Ovdje je kupljeno 2000 dunama. Osim toga kupljeno je zemljište za proširene Petah Tikve, Gedere, Merhavije itd. Tako je Keren Kajemet mnogo doprinio proširenju kolonija, koje su stare nekih 30 do 40 godina.

Dovršenje električnih naprava u Hajfi i Tiberijasju. Elektrane u Hajfi i Tiberijasju već su dovršene. 10. juna htjedoše da se strojevi stave za pokus u pogon. Hajfa će krajem ovoga mjeseca moći da bude osvjetljena električnom rasvjetom, kad se dovrši mreža vodova. U Tiberijasju će se naprotiv početak osvjetljenja nešto zavući zbog toga, što je vlada zakašnila sa dovršenjem naprava, kojima se dovodi voda iz jezera Kineret.

Izgradnja gostionica u Emeku. Merkaz Halkai pregovara sa Cijonističkom Egzekutivom o gradnji gostionice za posjetnike naselja u Emeku. Zasad se namjeravaju izgraditi gostionice u Nahalahu, Ejn Harodu i Dağaniji.

Ovogodišnji eksport narandja iz Palestine. Engleska je najveći konzument palestinske narandja. Ukupan eksport ove sezone iznosio je 2 milijuna škrinja u vrijednosti od 1.200.000 funti, od tih je škrinja 1.600.000 izvezeno u samu Veliku Britaniju.

Iz Jugoslavije

14. KONGRES

IZBORNI RED K XIV. KONGRESU.

ZA SAVEZ CIJONISTA U KRALJEVINI SHS.

Na temelju izbornoga reda, što ga je izdala Egzekutiva Svjetske Cijonističke Organizacije za XIV. cijonistički kongres, izdaje Glavna izborna komisija u Zagrebu, Ilica 31, ove naredbe:

§ 1. Kogod je uplatio šekel, ima s navršenom 18. godinom aktivno, a s navršenom 24. pasivno izborno pravo za kongres, ako je udovoljio svojoj dužnosti prema Keren Hajesodu.

§ 2. Savez Cijonista u kraljevini SHS sačinjava jedan jedinstveni izborni kotar. Svaka je Mjesna cijonistička organizacija biralište. Gdje nema Mjesnih cijonističkih organizacija, može birač glasovati osobno kod najbliže Mjesne cijonističke organizacije ili pismeno po §-u 9.

§ 3. Izbori imadu se obaviti dne 18. jula na večer ili 19. jula 1925.

§ 4. Predlozi kandidatskih listina imadu se priposlati Glavnoj izornoj komisiji Saveza Cijonista u kraljevini SHS u Zagrebu, Ilica 31, najkasnije do 9. jula 1925.

§ 5. Svaki predlog kandidatske listine mora biti potpisan od najmanje 30 izbornika. Nijedan izbornik ne smije potpisati više od jednoga predloga. Potpiše li više predloga, ne vrijedi mu potpis ni na kojem predlogu. Svakoj kandidatskoj listini valja priložiti pismenu privolu svijih kandidata za kandidaturu na dotičnoj listini. Nitko ne može da bude kandidatom na više listina.

Svaka kandidatska listina treba da sadržaje toliko broj kandidata, koliko Savez Cijonista u kraljevini SHS ima pravo da bira, i povrh toga jednaki broj zamjenika. Kandidate treba navesti potpunim imenom i prezimenom uz naznaku mjesta boravka.

§ 7. Pravodobno prispjeli predlozi dobit će redne brojeve, te će se s tim rednim brojevima objelodaniti u »Židovu«.

§ 8. Ako se predaje samo jedna listina, smatra se, da su kandidati ove listine jednoglasno izabrani, te se ne obavljaju izbori.

§ 9. Svaka mjesna cijonistička organizacija imenuje za svoje biralište izbornu povjerenstvo, koje se sastoji od predsjednika i 2 člana odnosno zamjenika predsjednika i 2 zamjenika članova izbornoga odbora, koji stupaju u funkciju samo onda, ako su redoviti članovi zapriječeni.

§ 10. Izbor je tajan. Svaki izbornik mora osobno doći na biralište, te se ne može dati zastupati kod glasovanja.

Izbornici iz mjesta, u kojima ne postoji Mjesna cijonistička organizacija, ako ne glasuju lično kod najbliže M. C. O., mogu da i pismeno vrše svoje izborno pravo tako, da stave glasovnicu u zatvorenu kuvertu, te istu prilože pismu, koje je upravljeno na Glavnu izbornu komisiju u Zagrebu, Ilica 31. Birač ima čitljivo, u pismu potpisati

svoje ime i prezime i navesti svoju tačnu adresu, te u pismu izjaviti, da zatvorena kuverta sadržaje glasovnicu za izbor k XIV. kongresu. Nadalje valja pismu priložiti šekelsku priznanicu. Na kuverti, u kojoj je glasovnica, ne smije biti ništa napisano, niti smije u kuverti biti što drugo do li glasovnice. Stigle kuverte sa glasovnicama Glavna će izborna komisija baciti u žare, ispremljati i tek nakon toga, prigodom skrutinija, otvoriti. Pismeni izbor ne valja, ako je pismo predano poslije 19. jula.

§ 11. Izborni lokal, te sat (čas) početka i trajanja glasovanja određuje odbor M. C. O. i javlja to izbornicima barem tri dana prije izbora.

Obavijest o izboru treba da sadržaje uz naznak u sata od kojega do kojega će se obavljati izborni čin i primjedbu, da će nakon izminuća toga određenoga sata moći da vrše izbornu pravu samo oni, koji se u tome času nalaze u izbornome lokalu.

U izbornom lokalu ne smije se voditi izborna agitacija.

§ 12. Šekelska priznanica vrijedi kao izborna legitimacija.

Svaki izbornik mora na zahtjev ma kojega člana izbornog povjerenstva ili pouzdanika ma koje kandidatske listine valjano dokazati svoj identitet.

§ 13. Glasovnice imaju biti bijele boje i smiju da sadržavaju samo redni broj listine i ime prvoga kandidata listine. Glasovnice, koje ne odgovaraju toj odredbi, su nevaljane.

Birač, nakon što se legitimirao, predaje u ruke predsjednika glasovnicu u zatvorenoj neprozirnoj kuverti, a predsjednik je stavlja u izbornu žaru.

Članovi izbornog povjerenstva vode svaki po jedan spisak, u koji bilježe redom imena svih birača, kojima predsjednik dozvoljava glasovanje.

Nadje li se prigodom skrutinija u jednoj kuverti više nego jedna glasovnica jedne te iste listine, vrijedi to kao jedan glas. Ima li u kuverti glasovnica raznih listina, tad glas ne vrijedi ni za koju listinu i uzima se kao da je predana prazna glasovnica.

§ 14. U određeni čas za završetak izbora, a nakon što su glasali svi na biralištu prisutni glasači, otvara se izborna žara, te se po povjerenstvu ustanovljuje rezultat izbora.

Izbornom činu i skrutiniju mora se pripustiti po jedan povjerenik za svaku kandidatsku listinu, koji je glavna izborna komisija objelodanila. Ako pouzdanik koje listine smeta povjerenstvo u pravilnom radu, može ga predsjednik dati ukloniti sa birališta, ali mora pripustiti kao pouzdanika za tu listinu, koju drugu za tu listu prijavljenu osobu.

Ako izbornu povjerenstvo priječi pouzdanika koje listine u pravilnom vršenju njegovih prava, imade se njegov protest protiv postupka izbornog povjerenstva uzeti u zapisnik, pa će Glavna izborna komisija odlučiti, hoće li izborni čin na tom biralištu proglasiti nevaljanim i hoće li odrediti ponovni izbor na tome biralištu. Ne uzme li izbornu povjereništvo prosvjed pouzdanika listine u zapisnik, može on svoj prosvjed poslati izravno Glavnoj izbornoj komisiji u Zagreb.

Proglašenje izbornog rezultata je javno.

§ 15. O rezultatu izbora na pojedinim biralištima ima se sastaviti zapisnik u dva primjerka. Zapisnik mora da potpišu svi članovi izbornog povjerenstva kao i pouzdanici pojedinih listina. U zapisniku ustanovljuje se, koliko je glasova predano, koliko je od tih glasova bilo valjano, i koliko je glasova dobila pojedina listina.

Izbornom protokolu valja priložiti popis svih lica, koja su glasovala.

Izborni se protokol ima najkasnije do 1. jula priposlati glavnoj izbornoj komisiji, Zagreb, lista broj 35.

§ 16. 23. jula 1925. ustanovit će glavna komisija u Zagrebu na temelju prispjelih izbornih protokola od M. C. O. i protokola o pismenom glasovanju kod Glavne izborne komisije glasom § 9, koliko je u svemu predano glasova, koliko je glasova valjanih, te koliko je glasova dobila pojedina listina.

Skrutiniju Glavne izborne komisije mora se pripustiti po jednog povjerenika za svaku po Glavnoj izbornoj komisiji objelodanjenu listinu.

Odredbe §§ 14. i 15. o pouzdanicima listina na biralištima M. C. O. vrijede i za pouzdanike lista kod Glavne izborne komisije.

§ 17. Broj mandata, koji pripada pojedinim listinama, ustanovljuje se tako, da se broj ukupno

predanih valjanih glasova dijeli s onim brojem kandidata, koliko Savez Cijonista u kraljevini SHS ima pravo da bira.

Svaka listina dobiva toliko mandata, koliko se puta nalazi količnik u broju glasova predanih za tu listinu. Ne budu li na taj način popunjeni svi mandati, pripadaju preostali mandati onoj listini, koja imade najveći broj glasova.

§ 18. Otpane li uslijed zaprečenja vršenja funkcije koji izabrani delegat, stupa na njegovo mjesto prijavljeni zamjenik. Ako je i zamjenik zapriječen, dolazi na njegovo mjesto slijedeći neizabrani kandidat sa iste liste odnosno njegov zamjenik.

§ 19. Pravo prosvjeda protiv izbornog čina pripada:

1. Na biralištima pojedinih mjesnih cijonističkih organizacija svakom članu izbornog povjerenstva i povjerenicima listina, pa imaju svoj prosvjed staviti u izborni zapisnik.

2. Kod izborne komisije svakom članu Glavne izborne komisije i povjerenicima listine kod Glavne izborne komisije, pa imaju svoj prosvjed staviti u zapisnik.

Prosvjed treba da sadrži tačnu naznaku činjenica protiv kojih se žali, dokazni materijal i vlastoručno potpisane izjave svjedoka, ako se svjedoci imenuju. (§ 20.—22. pravilnika za izbore delegata.)

Ovaj je pravilnik odobren po Egzekutivi Svjetske Cijonističke Organizacije dopisom od 18. juna 1925. broj 6126.

FINANCIJALNI PROBLEM.

Donosimo ovaj članak našega povjerenika, jer se time donekle praktično potkrepljuje pokušaj, što ga Savez upravo provadja, da osigura svim našim institucijama prema budžetu stalni prihod, ne dirajući time u prigodne akcije K. K. L., a ni u šekel, jer je šekelska akcija ujedno naročita velika manifestacija, koju ne bi htjeli napustiti. Nakon dobivenih odgovora od mjesnih organizacija, izvjestit ćemo našu javnost o uspjehu ovog pokušaja, koji treba da riješi naš najakutniji problem: naše finansijsko pitanje.

Mnogo se u našem pokretu debatiralo o tome, na koji će način biti moguće, da se šira masa bilo moralno, bilo materijalno zainteresuje za cijonizam. Bilo je — barem kod nas u Jugoslaviji — malo pokušaja, a jedan od zadnjih je pokušaj, da se provede samokontingentiranje. No dosada nema nikakvih vijesti o tome, da je ovaj pokušaj uspio ili da barem imade izgleda, da će prije ili kasnije biti moguće, da se u većini mjesta provede ovaj princip namicanja sredstava.

Jedan je od glavnih uvjeta, da naš pokret uspješno napreduje, prije svega čvrsta organizacija, a ova se ne može drugačije zamisliti, već zajedno sa temeljito riješenim finansijskim problemom. Bez dovoljnih materijalnih sredstava nema u nas dovojno jake organizacije, a s druge strane baš briga oko sabiranja novčanih sredstava iziskuje veoma mnogo rada. Tako se događa, da organizacija, koja želi udovoljiti svim svojim materijalnim obvezama, u prvom redu svoju najbolju snagu troši lih na sabiranje i provođenje bezbrojnih akcija, a rezultanta toga je posvemašnja stagnacija cijonističkog rada za kraće ili dulje vrijeme. U ovim okolnostima leži glavni uzrok, da veoma mnoga mjesta nisu u stanju, da stalno namiču propisane kontingente, jer prije ili kasnije smalaksat će postepeno volja za ovako naporni rad, koji apsorpira ono malo saradnika. Što ih imaju provincijalna mjesta, a i naši jači centri.

Kada pomislimo, da briga oko namicanja pokrivača za različne kontingente iziskuje, da joj se posvećuje veoma mnogo pažnje, a u vezi s time saradnju svih raspoloživih sila, jasno nam je, zašto mnoge mjesne organizacije tako malo nastoje oko kulturnog rada među svojim članovima, pa nema nijedne organizacije, koja je kroz cijelu godinu redovito promicala poznavanje židovskih kulturnih tekovina. Za svaki takav neuspjeh postoji jedan te isti razlog, koji je u bitnosti uvijek sličan, motiviran najrazličitijim načinima, a praćen približno jednakim posljedicama.

Naši jači centri, od kojih treba da nam dolazi podstrek i savjet, imaju pune ruke posla, da udovoljaju samo najvažnijim zahtjevima. I sve to s razloga, jer mjesu valjano riješila finansijski problem.

Evidentno je, da se ovakovo stanje ne može još dugo održati, jer nam se glavna snaga troši na provodjenju akcija, a tek rijetki pojedinci imaju toliko snage, da imajući u vidu temeljnu ideju pokreta sa ono malo ostatka energije, potiču na kulturni rad. Savez Cijonista Jugoslavije u tom je pogledu veoma malo poradio, i dosljedno provodio — što i danas čini — vrlo nezdrav sistem za podmirenje troškova svoje administracije: one organizacije, koje imaju snage, da sabiru sredstva, nose terete i za one, koje ne mogu da izvrše svoju dužnost. O kakovom sistemu — blago rečeno — ne može biti ni govora, jer provodjenje akcije za Savez uz Din. 30 po osobi, tako je već a priori nemoguće — ako se provodi istovremeno sa šekelskom akcijom — da se mnogi ne usudjuju mti zatražiti savezni prinos iz bojazni, da se ne osujeti provedba šekelske akcije. Pomislite si porodicu sa 5—6 članova — što kod nas nije rijedak slučaj — i zaključite po tome mogućnost uspješne akcije. A povjerenik za šekelsku akciju u sto je neprilika, da se dogotovi akcija šekela, pa gdje je tek onda savezna akcija?

Sistem bezbrojnih akcija ne može dugo da se uzdrži. Ili se pokret i nadalje prepušta sudbini slučaja? Jer uspješna provedba bilo koje akcije tek je slučaj, a k tome često sa negativnim posljedicama. Svaka uspješno provedena akcija nosi klicu propasti drugoj akciji, koja se tek radja u glavi saveznog tajnika, a neuspjela akcija nosi joj sigurnu propast. Odje ostaje zainteresovanje šire mase za pokret? Pa potpomaganje omladine?

★

Ovako nesredjene prilike kod nas u Vukovaru nagnale su svakoga, koji je samo iole želio da učvrsti rad organizacije, na razmišljanje, kako bi se tome neredu doskočilo. Predložen je sistem, kome bijaše začetnikom jedan, a koga provedoše dva cijonista. Sistem je veoma lagan, jer iziskuje malo saradnika, a to već mu je uspjeh. Da Vam ukratko ocrtam sistem i njegovu praktičnu provedbu.

Temelj je tome sistemu naziranje, da svaki Židov bez razlike partajskog stajališta mora u nekoj mjeri da pridonosi izgradnji Palestine. Ponajpače služi tome materijalna pripomoć, a jednako rado prihvaćamo pripomoć oko širenja i propagiranja ideje u predavanjima. Svaki Židov ili Židovka plaća prema svojim materijalnim prilikama stanoviti mjesečni doprinos, koji se kreće između 5 do 200 Dinara, pa po ovome prinosu postaju uplatioči članovima organizacije. Ovaj centralni doprinos služi za pokriće svih dosadašnjih manjih bezbrojnih akcija, a napose: šekel, pretplate »Židov«—»Gideon«—»Haaviv«, prinos za kontingent Ž. N. F., subvencija za omladinu, menze, potpore za filantropske svrhe, lokalna administracija itd. Ne provodimo više nijedne omanje akcije, niti za Savez, niti za Fond, već zadržasmo škrabice, darovnu knjigu i darovanje kod Toré. (Keren Hajesod i halučka farma posvema su odjelite od akcije!) Svakog mjeseca između 1. do 5. sabire inkasant sve prinose, pa je odziv iznad očekivanja. Prinosi uplaćuju se redovito, a mnogi uplatiše kvartalne ili polugodišnje svoje prinose unapred. Imade takovih, koji iz »principa« ne podupiru cijonizam, a možda bi to i činili, kada bi dobili dovoljno garancije, da sabrane svote zbilja dolaze na određeno mjesto. Ovake smo ostavili po strani, jer iz principa ne želimo ovakove dovesti u napast, da se odreknu svog principa. Omanji dio pristao je uz nas iz filantropskih osjećaja, jer smo u program uvrstili zaključak, da ćemo iz prinosa podupirati sunarodnjake, kojima je od prijeke potrebe novčana pripomoć. I tako danas gotovo 70% naših židovskih sugrađana sustavno i rado pridonose svoje mjesečne prinose. — Ako koji član prinosnik počinje da »koleba«, šaljemo mu u posjet nekolicinu »nepokolebivih« sumišljenika, i ovaj grozničavi napad ubrzo nestane. — Omladina provodi paralelnu akciju, te sve obračunava zajedno sa organizacijom.

Praktičan uspjeh ovog sistema očitovao se ovako: pretplaćen je 51 »Židov«, 23 »Gideona« i 30 »Haaviva«, sabrano 180 modrih šekela (zelenima ne znam broja), pokriven kontingent Ž. N. F., osiguran doprinos Savezu, odaslana subvencija bečkoj i zagrebačkoj menzi, budžet omladine namaknut, izdano nekoliko potpora i još će koncem godine preostati višak u korist Fonda. K tome se broj škrabica gotovo podvo-

Platite šekel i doprinos Savezu!

stručio, uspješno propagiramo darovnu knjigu i darove kod Tore, pa nam na taj način uspeva, da kontingenat Ž. N. F. najvećim dijelom pokrijemo tim nuzgrednim pomagalima. I sve to sa mnogo manje truda, a to većim uspjehom, napose obzirom na činjenicu, da i šira masa aktivno sudjeluje.

Smatram, da je rješenje namicanja sredstava, kao što je provedeno u Vukovaru, pod jednakim uvjetima vrlo lako provedivo u mnogim provincijalnim mjestima, u kojima su prilike manje-više slične, a uzroci nerada ili zastoja pače sasvim jednake.

Bilo bi svrshodno kad bi pojedine organizacije iznijele svoja iskustva u tom pogledu, kako bi se na budućem Saveznom Vijeću pitanje financijskog problema privelo konačnom rješenju.

Vukovar.

Vlado Kraus.

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor u svojoj sjednici od 24. o. mj. uzeo do znanja, da je Egzekutiva odobrila Izborni red k XIV. kongresu, što ga je Glavna izborna komisija predložila, nadalje upute glede provedenja izbora. Zatim se čitaju dopisi Bne Brit lože za istup protiv širenja lažnih antisemitskih obieda, te dra. Kellera o njegovoj nakani, da izdaje tjednik »Israel«. Mjesna cionistička organizacija u Sarajevu odgovara na dopis Saveza glede šekelske akcije i opširno obrazlaže svoj prosvjed protiv postupka Saveza, te će se ova stvar riješiti na sjednici S. O. Inž. Zaloscer i Altmann izvješćuju o daljnjim pregovorima s upravom Keren Kajemeta radi predgovora i mole, da Savez ovjerovi njihove potpise na pripisanoj punomoći radi potpisa ugovora. Arje Levanon izvješćuje o potrebama kolonije, naročito na raznom alatu i moli R. O., da ovoj akciji posveti nužnu pažnju, jer su potrebe hitne.

HERZI AKCIJA.

ZAGREB: Salupio Lav Stern i G. V. F. 2000.—, dr. S. P. 1000.—, E. R. 500.—.

Ukupno D. 3500.—.

Herzi-akcija. Kako se vidi iz današnjega iskaza, Herzi-akcija u Zagrebu je već započela. Čini nam se potrebnim, da upozorimo: ova akcija mora u punom opsegu uspjeti, svako mjesto mora svoj kontingent namaknuti. Da to bude, mora se akcija u svakom mjestu valjano pripremiti. Upute se već šalju u sva mjesta. Sa pripremanjima treba već sada, odmah početi. Najugledniji ljudi u svakom mjestu moraju se posvetiti tome radu, moraju sabirati u krugu svojih rođaka, prijatelja i znanaca. Nema razloga, da svatko, tko u istinu hoće da radi, ne počme odmah sabirati u svome krugu. Od imućnih ljudi treba dobiti što ugledniji primos!

Kongres Saveza Jevrejskih Visokoškolača održat će se u Zagrebu dne 5. jula u 9 sati prije podne u Vijećnici Židovske Bogoštovne Općine. Palmotičeva ulica 16, sa slijedećim dnevnim redom: 1. Otvorenje. 2. Izbor ovjerovača punomoći i zapisnika. 3. Čitanje zapisnika od 5. aprila o. g. 4. Izvještaj egzekutive. 5. Izvještaj revizionog odbora i apsolutorij. 6. Promjena pravila. 7. Sabirna akcija. 8. Gradnja dječakog doma u Zagrebu. 9. Izbor nove egzekutive.

Koprivnica. Na prošloj glavnoj skupštini bogoštovne općine izabrana su u općinsko vijeće ova gospoda, većina koje podupire naš pokret: Ellenbogen Artur, profesor, Fuchs Josip, Gross Makso, Grünwald Vilim, Heinrich Hugo, Hirschl Isidor, Hirschler Jakob ml., Kollman Artur, Lövy David, Rosenberg Šandor, Dr. Milić Vladimir, Dr. Pulgram Arnold, Dr. Steiner Rikardo, Reich Šandor, Scheyer Milan, Sternfeld Vitomir.

Na konstituirajućoj sjednici izabran je jednoglasno za predsjednika općine gosp. dr. Arnold Pulgram (kr. javni bilježnik); za potpredsjednika g. Vilim Grünwald, za blagajnika g. Jakob Hirschler ml. U predstojništvo su izabrani uz predsjednika i potpredsjednika gg. dr. Steiner Rikard, Scheyer Milan i Heinrich Hugo. Novo izabrani predsjednik je u svom govoru razložio

program, pa je medju ostalim rekao, da ovaj izbor ne smatra samo čašću već i dužnošću.

G. dr. Pulgram nije pristaša cionizma, ali se možemo nadati, da će on čuvajući tradiciju židovske kuće svojih roditelja imati puno shvatanja za svaki rad, koji posredno ili neposredno uzdiže židovsku stvar.

Iz starog odbora otpao je jedan revan član odbora i predstojništva, ujedno i predsjednik naše Cionističke Organizacije »Hatehija« g. Šandor Singer, koji je radi poslovnih veza otišao u Zagreb.

DAROV I ZA JUGOSLAVENSKU HALUČKU NASEOBINU

od 250 dinara na više

unišli od 1. I. do 31. V. 1925.

Beograd: Hevra Kadiša	1000.—
»Dobrotvor« žensko društvo	500.—
»Oneg Šabat«	500.—
Jevrejsko žensko društvo	1500.—
Merikada Pijade	1000.—
Sefardska bog. općina	5000.—
Bjelovar: sabrano	2322.50
Brod n. S.: Oml. udruženje	2200.—
Darda: Glück st.	500.—
Dugoselo: Drag. Schwarz	500.—
Ivanićgrad:	545.—
Karlovac:	250.—
Kostajnica:	1500.—
Koprivnica, prihod od Purim. priredbe Bogoštovna općina	1250.—
Križevac, Žid. om. udr. sabrano	1000.—
Lipik, Dr. J. Herman	250.—
Mitrovica, Dr. Žiga i Tinka Baum Žid. oml. kolo	2000.—
Novisad, Kassovitz dir.	500.—
Osiijek, Žid. omladina	2000.—
Dr. A. Klein	500.—
Dr. Hugo Spitzer	250.—
Dr. O. Kohlbach i B. Friedmann sabrano	2000.—
Požega, Julio Frim	1770.—
Adler i Haas	400.—
Hagibor sabrano	400.—
Split, Jarden«	500.—
Stari Bečej, Izr. bog. općina II. obr.	1100.—
Slatina, Maks Nordau	776.90
Sarajevo, Sefardska bog. općina Žid. ašk. gosp. društvo	4000.—
Subotica, Hevra Kadiša	1000.—
Travnik, »Degel Jehuda«	3000.—
Tuzla, sabrano	500.—
Veliki Bečkerok, sabrano	1223.—
Vršac, Erži Berg	1140.—
Ed. Naschitz	4570.—
Teodor Wittenberg	500.—
Em. Marković	500.—
Vinkovci, Adolf Hertveil	500.—
Žid. omladina	1000.—
Mjesna organizacija	4040.—
Mavro Ausländer sabrano	500.—
Varaždin: Herman Herzer sabrano	500.—
Zenica, sabrano	1225.—
cij. omladina	3020.—
Zeman, doprinosi u hramu	750.—
Zagreb: Manci i Slavo Spitzer	420.—
Izr. bog. općina	567.50
Adolf Ehrlich	15000.—
Dr. A. Licht	1000.—
»Judeja«	1500.—
David Spitzer	800.—
Jevr. sef. štud. klub	500.—
Dr. Hugo Bauer	500.—
»Makabi«	1000.—
Makso Nyitrai	1000.—
Deutsch i König	500.—
Jakob Hirschl	7900.—
Dr. Rudolf Rosner	500.—
Zagrebačka tvrtka	300.—
Bratac Gross	3000.—
	495.—

Dr. B. Löwinger	1000.—
Dr. Hugo Kohn	500.—
»Spona«	1000.—
Dr. Alfred Singer	1250.—
Artur Schmittlinger	300.—
sabrano	579.—

ZA RÖNTGENINSTITUT U JERUSOLIMU.

darovali su nadalje gg.:	
Zagreb, Dr. Edg Deutsch	100.—
Dr. R. Rosner	100.—
Dr. Staniko Pollak	100.—
Zavidović, Dr. P. Band	100.—
	400.—
Ravnije iskazano	2550.—
ukupno	2950.—

UPOZORENJE.

Ustijed obilja materijala izostao je u ovom broju iskaz Židovskog Narodnog Fonda, pa ćemo ga donijeti u narednom broju.

IZ RADNOGA ODBORA SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA KRALJ. SHS

(Zagreb, Ilca 31, III. kat.)

Dragi haverim!

I. Slet. A. Popust. Rješenjem g. ministra saobraćaja od 16. VI. 1925. pod br. 24.781 odobren je 50%-ni popust na željeznicama prigodom putovanja na VI. Omladinski Slet u Osijek i natrag. Potanje o tome izvjestit ćemo u slijedećem broju »Židova«. — B. Šport i gimnastika. Udruženja neka nam snijesta jave, kako stoje sa vježbanjem i pripremanjima u svima sportskim i gimnastičkim granama. Treba da nam odmah tačno javite, koliko vas i u kojim granama mislite nastupiti na sletu, da bi se R. O. znao ravnati i sve prema potrebi urediti. Odmah neka se prijave, koji žele posebnom tačkom istupiti na javnome nastupu. — C. Pjevanje. Javljamo vam, da će se na izletu za vrijeme sleta obdržavati natjecanje u pjevanju (solo i u grupama), pa će o tome izaći potanji cirkular sa potrebnim uputama i propozicijama. Svakako treba da odmah počnete marljivo sa zajedničkim pjevanjem i da naučite najpoznatije pjesme. — D. Izložba vještarskih i ručnih radova. Pred dulje vremena već je otposlani cirkular u stvari izložbe vještarskih i ručnih radova, osobito radova djece. U svim stvarima te izložbe treba da se isključivo obraćate na adresu odgojnog referata S. Ž. O. U.: Jula Weiner, Vukovar. Pišite o toj stvari odmah na naznačenu adresu.

II. Savezno Vijeće. Molimo vas, da nam odmah odgovorite u pitanjima Saveznoga Vijeća, sadržanim u zadnjemu cirkularu. Prijedloge za Sav. Vijeće pošaljite do najkasnije 10. jula.

III. Novo udruženje. Na sjednici R. O. od 19. o. mj. primljeno je u Savez udruženje »Jevrejsko Omladinsko Udruženje« u Senti.

IV. Financije. Ovih dana razaslan je udruženjima računski izvadak iz blag. knjiga, pa će udruženja iz tih izvadaka točno vidjeti, šta i koliko duguju. Rok za namirenje zaostalih dugova produkuje se do 10. jula, ali vas upozoravamo, da je to definitivni rok, pa udruženja, koja dotle ne udovolje svojim obvezama, ne će moći uživati nikakvih pogodnosti niti biti pravovajljano zastupana na Sav. Vijeću.

V. Odaslano. Ove nedjelje razaslan je svim udruženjima cirkular o Sletu, Sav. Vijeću i o obilježnici Herzlove smrti. Nadalje je poslano pismo predsjednika h. Cvi Rothmüllera, »Unser Fonds« i jedna brošura o pošumljivanju Palestine.

VI. Židova. Od ovoga broja počevši dobivat će sva udruženja — i ona koja su dosada propustila prijaviti se — redovito »Židova«, pa neka stoga odmah pošalju četvrtgodišnju pretplatu u iznosu od 25 Din. izravno na upravu »Židova«. Pretplatili smo ova udruženja na taj list s razloga, što nikako nije moguć kontakt i rad prije Sleta, ako se ne prate upute i odredbe Radnoga Odbora, koje izlaze u svakome broju »Židova«.

VII. Obljetnica Herz'ove smrti. Još jednom vam obraćamo pažnju na što uspješniju priredbu toga dana i provedbe akcije.

VIII. Molimo vas, da nam javite imena i data onih saveznih članova, koji slijedeće godine misle stalno u Zagrebu boraviti.

IX. Ured za nabavu knjiga i nota. Slijedeće note mogu se dobiti kod Saveza: 1. Žiga Hirsler; Židovske narodne pjesme. Album 60 pjesama za glas i klavir (samo nekoliko primjeraka). Cijena 40 Din. (za članove Saveza 30 Din.). — 2. Kisselhof; Liedersammelbuch; 80 pjesama za glas i klavir te troglasna obradba. Cijena 100 Din. (85 Din.). — 3. Engel; 50 Kinderlieder (jevrejski). Cijena Din. 25 (20 Din.). — 4. Engel; Chabader nigun. Cijena 22 Din. (19 Din.); Engel; Freilachs. Cijena 25 Din. (21 Din.); Zeitlin Achron; Eli Zijon. Cijena 20 Din. (16 Din.) (sve za violinu i klavir). — 5. Nadel; Jüdische Volkslieder II. za glas i klavir. Cijena 30 Din. (25 D.). — 6. Engel; Kadiš des Rabi Lewi Jichok des Berdischewer (za glas i klavir). Cijena 20 Din. (15 Din.). — 7. Engel; Jaldej sade I. (za glas i klavir.) Cijena 36 Din. (30 Din.); Engel; Jaldej sade II. Cijena 25 Din. (20 Din.). — 8. Zaminsky; El jivne hagalil (za zbor). Cijena 24 D. (18 Din.). — 9. Engel; 5 Klavierstücke (komplet). Cijena 60 Din. (48 Din.). — 10. Engel; Jüdische Volkslieder II., III. i IV. svezak. Svaki 60 Din. (45 Din.).

כשר

Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Anđžela, Petrijska ulica 26.

Solidna i dobra podvorba, vazda svježja i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu moli

Restauracija „KARMEL“

Židovi Jugoslavije!
Darujte obilne priloge
za osnutak jugoslaven-
ske halučke farme u
Erec Israelu!

Natječaj.

U smislu zaključka odborske sjednice od 25. maja, 1925. Izraelitičke bogoštovne općine u Brodu n. S., raspisuje se ovime natječaj za

rabina

koji bi podjednako bio i vjeroučitelj na ovdašnjoj kr. realnoj gimnaziji i osnovnoj školi, a zatim još posebno mjesto za vjeroučitelja, koji bi imao vršiti isto poduku u vjeronauku na ovdašnjoj kr. realnoj gimnaziji i osnovnoj školi.

Beriva rabina i vjeroučitelja ustanovljuju se u međusobnom sporazumu.

Reflektanti za mjesto rabina moraju biti vještiji jevrejskom i hrvatsko-srpskom ili drugom slavenskom jeziku, te se imadu u potpunem slučaju obvezati naučiti hrvatsko-srpski jezik potpunoma u roku od 2 godine.

Ista se kvalifikacija traži i za vjeroučitelja.

Reflektanti na mjesto rabina moraju se iskazati svjedodžbom zrelosti glede svoje općenite naobrazbe, a diplomom jednog rabinskog seminara ili sa tri svjedodžbe (Hatarat), priznatih rabinskih autoriteta glede svoje rabinske kvalifikacije.

Reflektanti za vjeroučitelja imaju se iskazati svjedodžbom zrelosti jednog srednjoškolskog zavoda ili diplomom jedne preporandije.

Reflektanti za jedno i drugo mjesto ne smiju da su već prekoračili 35. godinu života.

Donude sa curriculum vitae i sa ispravama u smislu ovoga natječaja, imaju se podnijeti potpisanom predstojništvu najdulje do 10. augusta 1925.

Troškovi naknadjuju se samo pozvanima.

Brod n. S., dne 16. juna 1925.

IZRAELITIČKA BOGOSTOVNA OPĆINA.

Tajnik: Fuchs m. p. Predstojnik: dr. Abramović m. p.

Tko oglašuje -- taj napreduje

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

STAKLANA

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okrvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO.

Najveći izbor letvica za okvire.
Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Kaučuk pete i potplate.

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO
ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Tvornica umjetničkog pokućstva

BOTHE i EHRMAN D. D. ZAGREB

Tvornica:

Zagreb, Savska cesta broj 25.
Telefon broj 14 i 19—99.

Prodavaona:

Zagreb, Ilica 38. ulaz Mesnička ul.
Telefon broj 17—76.

Podružnica:

Beograd, Kralja Petra ulica 20.

Komisijona skladišta:

Braća Stožir k. d., Bjelovar,
Ivanoslav Dukelić, Gospić,

Depolo i Stipčić, Sušak,
Janković i Grujić, Piš,

Izazar Bitanasijević i Kompanija Skoplje,
Josip Pijavić, Split.

— Proizvadžja: pokućstvo svih vrsti i slogova, kompetni uredjaj za stanove, banke, hotele, kavane i restauracije. —

SKLADIŠTE TAPETA I KOŽNIH GARNITURA.